

OBČINSKA UPRAVA

GLASILO „KMETSKE ŽUPANSKE ZVEZE“.

Izhaia dvakrat na mesec, ter stane celoletno 6 kron, polletno pa 3 krone.

Dopise je pošiljati uredništvu »Občinska Uprava« v Ljubljani. — Rokopisi se ne vračajo.

Odgovorni urednik:

Dr. Vladislav Pegan.

Posamezna številka 30 vinarjev.

Naročnino in oglase sprejema upravništvo »Občinske Uprave« v Ljubljani.

Cena oglasa je za dvostopno petično vrsto 20 vinarjev, večkratno inseriranje po dogovoru.

C. kr. davčni urad in c. kr. finančno okrajno ravnateljstvo v Mariboru na delu zoper slovenski jezik.

Dasi je c. kr. finančno ministerstvo s svojim ukazom z dne 30. grudna že l. 1891 št. 45837 zapovedalo, naj c. kr. davkarije dopisujejo občanom v njihovem jeziku, se vendar c. kr. davkarija v Mariboru ne ravna po tej odločbi. Dopolnila je namreč pred kratkim občini Kokarje pismo z nemškim naslovom.

Županstvo je nemški naslov vknjižilo, pisma pa ni odprlo, temveč je s posebnim dopisom v svojem ovitku vrnilo, sklicujoč se na zgornji ministerski odlok, s pritožbo, da pisma ne more odpreti, ker že nemški naslov zunaj na kuverti jasno dokazuje, da davkarija krši ravnopravnost slovenskega jezika in da prezira določbe prej omenjenega finančnega ministerstva. Občina torej ne more tega nezakonitega ravnanja Mariborskega davčnega urada podpirati in zahteva na vsak način v smislu člena XIX. državnega osnovnega zakona z dne 21. dec. l. 1867. dopis v slovenskem jeziku ter tudi naslov in ves napis zunaj na ovitku v tem jeziku; kajti ravnopravnost slovenskega jezika se nanaša na vse urade, torej tudi na c. kr. poštne urade.

C. kr. davkarija v Mariboru je na to doposlala spis c. kr. davkariji v Gornji Grad; ta ga je izročila s slovenskim dopisom občini Kokarje s prošnjo, naj se priloženi »Zahlungs-Auftrag« c. kr. finančnega okrajnega ravnateljstva v Mariboru izroči neki stranki.

V zavesti, da je tudi c. kr. finančno okrajno ravnateljstvo v Mariboru dolžno v smislu prej omenjenega zakona slovenskim občinam in slovenskim strankam slovensko dopisovati in da

osobje občinskega urada ni v nobeni službi niti davkarije niti finančnega ravnateljstva, da bi moralo opravljati službo tolmača za nemške dopise, je županstvo Kokarje ves spis vrnilo z zahtevo, naj se določljive stranki plačilni nalog v slovenskem jeziku.

C. kr. finančno okrajno ravnateljstvo v Mariboru dobiva namreč od vseh občanov občine Kokarje, kakor tudi od občinskega urada vse svoje nemške plačilne naloge nevročene nazaj, in je moralo doslej še vedno izdati slovenske plačilne naloge. Tokrat je skušalo svoj nemški plačilni nalog spraviti potom dveh c. kr. davčnih uradov na določeni naslov. Ker občinski urad ni dolžan takih v jezikovnem oziru nezakonitih plačilnih nalogov niti obravnavati niti strankam tolmačiti, mu je tudi ta poskus izpodletel. Občina je ves spis vrnila c. kr. davkariji v Gornji Grad s prošnjo, naj se ves spis vrne c. kr. finančnemu okrajnemu ravnateljstvu v Maribor z utemeljevanjem, da se ravnanje tega državnega urada smatra v občini v jezikovnem oziru za nezakonito in da občina ni voljna njegovih nezakonitosti podpirati, rada pa bode sodelovala pri izročevanju in pojasnjevanju zakonitih t. j. slovenskih dopisov.

Šele sedaj je imenovana finančna oblast ustregla zahtevi občine.

Občina, ki nastopa s svojo odločnostjo s pravo taktiko in o pravem času v okvirju zakona, bode vedno in povsod zmagovala. — Naj si torej izvoli vsaka občina v to svrhu taktiko t. j. način ravnanja občine Kokarje.

K organizaciji občinskih uslužbencev.

»Občinska Uprava« št. 18, z dne 15./10. 1911 objavlja presenečenje, da je zelo malo zanimanja

med obč. tajniki za organizacijo, ki je prepotrebna za naš stan. Skoraj vsi stanovi se organizirajo, le obč. uslužbenci mirno spé. Kaj je temu vzrok? Ne vem!

Zakaj je tako malo zanimanja za organizacijo ter za prigrasitev? Moje mnenje je, da marsikateri obč. tajnik vsled preobitega dela v uradu pozabi na prigrasitev, vsled tega je tako malo prigrasencev.

Drug vzrok je pa, da so obč. tajniki po večjih občinah preveč oddaljeni drug od drugega in ne pridejo nobenkrat k sestanku. — Ako bi imeli sestanke med seboj, bi se medsebojno navdušili za delo, ki nas čaka.

Moje mnenje je, da bi bilo najprej potrebno, da bi se v vsakem političnem okraju zase vsi občinski tajniki v središču kraja sklicali k sestanku, in da bi pri tej priliki izmed navzočih začasno izvolili člane za pripravljalni odbor, ki naj bi sprejete nasvete in predloge odstopili naravnost »Kmečki županski zvezi« v nadaljno poslovanje.

Na ta način bi vsi, ki se res za stvar zanimajo, tudi resno pričeli z delom, kajti naš stan je res tužen stan; nikjer opore — vezan na razne stranke, ki so od časa do časa v občini na krmilu.

Mislim, da smo za ustanovitev organizacije popolnoma zreli; pričnimo delati! Zato kličem vsem kolegom širom Kranjske in sosednih dežel: Vsakterega sveta dolžnost je, da se takoj prigrasi; nikar odlašati! —

Na delo bratje z združenimi močmi!

Zdravi!

Josip Kavčič,

obč. tajnik v Cerknici
na Notranjskem.

(Ta misel je vredna, da se uvaža. — Vivat sequens! — Op. ur.)

Od druge strani smo prejeli ta-le dopis:

Slavnemu uredništvu

»Občinska Uprava«

v Ljubljani.

Podpisani prijavim s tem pristop k organizaciji občin. tajnikov (oziroma uslužbencev).

Pripomnim, da bi se zglašil v pripravljalni odbor, pa sem preveč oddaljen; mislim, da je vseh bližjih občin. funkcionarjev dolžnost, da se zglašajo za pripravljalni odbor. Jaz sem mnenja, da bi se gotovo vsak občinski uradnik prigrasil, če bi se jih o važnosti zveze podučilo ali informiralo.

»Kmečka županska zveza« naj bi vse pripravne vodila do ustanovitve, ter se naj bi vsi obč. uradniki s potrebnim pojasnilom pismeno povabili k pristopu, ker le v edinosti je moč.

Jožef Brunet

obč. tajnik, Ljubno ob
Savinji, Štajersko.

K temu pripomnimo:

Pismeno bi mi pač povabili vse občinske uslužbenke, toda kako naj pa to storimo, če ne

vemo za njihove naslove? Zato ne moremo storiti drugega kot povabiti jih tem potom, naj se vsaj popred zglase. Saj niti ne vemo za vse občine, ki imajo občinske tajnike. — Ur.

Deželna vlada kranjska o brezalkoholnih gostilnah.

(Ponatis iz »Zlate Dobe«.)

Društvo »Abstinent« se je dne 20. marca obrnilo do c. kr. dež. vlade kranjske s prošnjo, naj se brezalkoholne gostilne ne stavijo v isto vrsto z navadnimi (alkoholnimi) gostilnami in naj se podeljevanju koncesij za take gostilne ne delajo težave.

Na to vlogo je društvo prejelo ta-le odgovor: Št. 9343.

Cenjenemu društvu »Abstinent«

v Ljubljani.

Deželna vlada uvideva, da je ustanovitev brezalkoholnih gostiln uvaževanja vredno sredstvo v boju proti preobilnemu pijančenju; rade volje bode torej v ondotnem dopisu z dne 20. marca 1911 izraženi želji po možnosti ustrezala.

Da se s takimi obrati tudi v resnici doseže zaželjeni uspeh, je treba posebnih odredb, ker se sicer lahko zgodi, da se število navadnih gostiln pomnoži, česar pa nikakor ni želeli.

Mnogo se jih namreč začetkoma zadovoljuje z omejenimi koncesijami v nadi, da dosežejo s časom razširjenje svojih pravic; drugi pa zlorabljajo podeljene jim koncesije v prikrivanje neopravičenega izvrševanja nepodeljenih pravic.

Kot take kavtele pridejo pred vsem v poštev: popolna zanesljivost in neomadeževanost prosilca, ustanovitev gostilne v kraju, kjer je lahko izdatno in trajno nadzorovanje možno; zunanja označba obrata kot brezalkoholna gostilna (izkuha), omejitev točenja na pravico točenja kave, čaja brez alkoholnih primesi, čokolade in drugih brezalkoholnih pijač in okrepčil; dalje, da se nabije v gostilniških prostorih prepoved, da se ne sme uživati alkoholnih pijač, ki so jih znabiti gostje s seboj prinesli; da je razširjenje pravic na točenje kakoršnih koli si bodi alkoholnih pijač načeloma izključeno in da se je brezpogojno držati policijske ure, in konečno najstrožje kaznovanje prestopkov.

Povodom prošenj za brezalkoholne gostilne (izkuhe) se bode strogo preiskovalo, so li navedeni in drugi pogoji § 18. obrtnega reda dani; vrhutega se bode oziralo le na take prosilce, ki se brezpogojno zadovoljujejo s stavljenimi pogoji.

Na to se naj cenjeno društvo pri propagandi za ustanovitev nameravanih omenjenih gostiln primerno ozira.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

Ljubljana, dne 19. aprila 1911.

C. kr. deželni predsednik: Schwarz.

Recimo še mi k poročilu »Zlate Dobe« par besed.

Hvaležno polje se odpira tu občinskim odborom, ki imajo dobro voljo delati proti alkoholni kugi.

Ne dvomimo, da bo ljudstvo prišlo s časom vendar le do tega spoznanja, da ga ubija uživanje pijače, predvsem žganja, in da si bo samo zaželelo brezalkoholnih pijač. Če se občinski odbori sedaj zavzemajo za podelitev koncesij za točenje žganja, tembolj je pričakovati soglasnih sklepov o prošnjah za podelitev koncesij za brezalkoholne gostilne. Tu ne bode nobenega izgovora, češ da ni lokalne potrebe. Za brezalkoholne gostilne obstojelokalne potrebe povsod.

Želimo le, da se začne živahno delovanje za ustanavljanje takih gostiln, kjer se bo dobilo brezalkoholne pijače. Vsak — tudi neabstinent se bo rad poslužil take gostilne, kjer bo dobil vsaj pristno in zdravo pijačo, kakršne marsikje ni. Gostilničar ima pa pri brezalkoholnih pijačah ravno toliko, če ne več dobička, kot pri drugih.

Prispevki občin za gasilne namene.

Št. 3383.

Okrožnica

vsem županstvom na Kranjskem.

Po določilu § 1. zakona z dne 15. sept. 1881, dež. zak. št. 14, plačuje občina troške za oskrbovanje požarne policije, v kolikor ta postava v posameznih slučajih ne ukazuje kaj drugega.

Med troški, ki zadenejo občino, oziroma posamezna selišča, ako se hoče ustreči predpisom §§ 24, 25 in 35, zavzamejo nedvomno odlično mesto troški za nabavo gasilnega orodja.

Vendar pa se znaten del teh troškov občinam in seliščem prihrani z ustanovitvijo gasilnih društev, ki si sama nabavljajo gasilno orodje.

Zategadelj je pa želeli, da tudi občine kolikor mogoče podpirajo gasilna društva pri nabavi gasilnega orodja, kar v ostalem tem lažje store, ker večinoma po sedaj veljavnih pravilih pripade vse premoženje v oskrbo občine, ako gasilno društvo preneha.

Županstvom se torej priporoča, da postavljajo v vsakoletni občinski proračun primerne zneske za gasilske namene, dotične od občinskega odbora odobrene prispevke pa izplačujejo gasilnim društvom še le tedaj, ako poslednja dokažejo uporabo občinske podpore edino le za nakup gasilnih priprav, oziroma za poplačilo dolgov za gasilno orodje.

Od deželnega odbora kranjskega
v Ljubljani, dne 16. oktobra 1911.

Deželni glavar:

Šuklje.

Organizacija občinskih uslužbencev.

(Dopis.)

Volosko, 8. okt. 1911.

Danes smo imeli tu sestanek istrski občinski uradniki. Ozirom na slabe komunikacije, ter na naš slab finančni položaj je bila taka udeležba nepričakovana, ker udeležilo se je sestanka 19 občinskih uradnikov iz raznih občin Istre, a 14 jih je poslalo pooblastila. Nalašč je došel iz Zagreba tudi kralj. računarski svetnik g. Franjo Braun, da s svojimi izkušnjami nudi pomoč bratom Istranom.

Sklenilo se je ustanoviti organizacijo občinskih uradnikov in uslužbencev za Hrvate in Slovence v Istri in pripravljalni odbor 5 članov, kateri ima do 15. decembra t. l. sestaviti pravila. Sestavljenih pravil po en izvod pošlje vsaki občini Istre, da jih obč. organi pregledajo in stavijo morebitne spreminjevalne predloge. Pregledana in z morebitnimi spreminjevalnimi predlogi opremljena pravila je do 30. dec. t. l. vrniti občinskemu uradu na Voloskem. Do 6. januarja pregleda pripravljalni odbor predlagane popravke in jih pri pravilih — kolikor je vredno — upošteva. Dne 6. in 7. januarja 1912 bo prvi ustanovni občni zbor v Št. Petru na Kranjskem, pri katerem se bo vsprejelo pravila, izvolilo redni odbor in dr. v pravilih določeno in potrebno.

Vsprejela se je resolucija, sestavljena po petorici udeležencev, naslovljena na deželni odbor za izboljšanje našega bednega položaja.

Sklenilo se je pozvati tudi kolege drugih jugoslovanskih dežel naše monarhije — kjer niso še, da ustanovijo organizacije in da se potem te združijo v »Jugoslovansko zvezo organizacij občinskih uradnikov in uslužbencev«.

Sklenilo se je sestaviti zakonski načrt za preosnovo zakona od 12. avgusta 1907 dež. zak. št. 41 (Primorsko). V ta namen naj občinski nameščenci posameznih občin vzamejo v roke gori omenjeni zakon in napišejo potrebne spremembe k posameznim §§ ter svoje nasvete predložijo do 15. novembra t. l. pripravljalnemu odboru (obč. urad Volosko-Opatija).

V razprave posameznih točk tega zborovanja so posegli vsi udeleženci z velikim zanimanjem in s stvarnimi predlogi, kar dokazuje neobhodno potrebo organizacije. Pričakujemo, da se sestanka v Št. Petru na Krasu vdeleže tudi kolegi iz Kranjske, ker bomo na Kranjskem zborovali, kakor tudi iz Goriške, ker bomo v njih bližini.

Kolegi, ki žele o predmetu poučil, naj naslovljajo pisma na pripravljalni odbor v Voloskem-Opatiji. (Občinski urad, g. Ivo Mogorovič.)

S tem je položen temelj našemu združenju in ni ostal brezvspešen moj poziv v 11. št. lista

»Občinske Uprave« od 25. junija t. l. Upoštevalo se je tudi nasvete v kasnejih številkah tega lista.

A. P. Sancin,
dolinski obč. tajnik.

Pozdravljamo to organizacijo in ji želimo kar največ uspeha!

Če naši domači občinski uslužbeni držé roke križem — ne moremo zato. — Želeti je vsekakor, da se zborovanja v Št. Petru na Notranjskem vdeleži kar največ občin. uslužbencev iz Kranjskega, ker — »besede mičejo, a zgledi vlečejo!« Nekaj dela in požrtvovalnosti pa je treba povsod; v prvi vrsti si mora vsak pomagati sam, potem je šele mogoča pomoč od drugod. (Ur.)

Lokalna nasprotstva v občinah — povod dostikrat neopravičenim pritožbam.

(Dopis z dežele).

Prejeli smo dopis od strani vrlega občinskega zastopnika, v katerem razvija sledeče misli:

»Po deželi se opaža gibanje, kakor kipenje mladega vina — mošta. Izvor temu gibanju pa je v volitvah v občinske odbore po novem volilnem redu. —

Opravičljivo je, da se tu bori stranka proti stranki, kakor je to pri volitvah vedno in povsod in bo tudi tako ostalo. Umevno je pa tudi, da porabi vsaka stranka v volilnem boju vsa sredstva, ki so ji na razpolago. Tudi proti temu bi načeloma ne bilo ugovarjati, če se vrši boj v dopustnih mejah. —

Prepričan pa sem, da se pri tem velikokrat greši na račun resnice.

Sedaj pa moram omeniti to, zaradi česar sem se prav za prav namenil pisati te vrstice in sicer — to posebno povdarjam — brez vsakih predsodkov in očitani; sine ira et studio. — Moj namen je le, koristiti pošteni stvari; moja želja dobrobit vseh občin.

Pri tem se je pač treba dotakniti rane, ki utegne malo zaboleti.

Lokalni spori so mnogokrat povod, da se podtika eni ali drugi stranki ali pa posameznim zastopnikom stranke kako dejanje, ki v resnici ni bilo storjeno, ali pa se stavi v drugo luč, ne da bi bila storjena splošnosti sploh kaka krivica. — Iz teh prepogosto čisto brezpomembnih sporov, ali pa celo le radi nesporazumljenj, se začno razne pritožbe, ki jim manjka pred vsem vsaka dejanska podlaga. Znanih mi je več nego par takih slučajev. — Ko po dolgem preiskavanju oblastva pridejo do tega, da morajo o pritožbah razsojati, se pa rado izkaže, da dotične pritožbe sploh nimajo

dejanske podlage, in da izvirajo le iz sumničenj brez dokazov. —

Moje mnenje je: — otresimo se že enkrat za občni blagor tako kvarnih nasprotovanj, ki vzgajajo le neumestno — da ne rečem — podlo denuncijanstvo. Povejmo si napake in nerednosti kot resni moške iz obraza v obraz. — Če je pa kje krivica, ki se ne da popraviti drugače, kakor s pritožbo na višje oblastvo, recimo na deželni odbor, potem pa se mora najmanj zahtevati, da odgovarja pritožba že dognani resnici. — Tisti »baje«, »govori se« i. t. d. diši samo po brezplodni denunciaciji in povzroča le poostrenje razmer, družabno napetost, prepire med občani, nemalokrat dolgotrajne in drage pravde in več drugega zla. —

Razsojajoča oblastva pridejo v neprijeten položaj, neutemeljene pritožbe zavračati, pri vsem tem pa stoje še pred sumničenjem, da podpirajo ovadustvo, kar pa seveda ni res. Kajti, če je podana ovadba, je dolžnost vsakega oblastva, o predmetu izvesti preiskave. —

Jaz in vsak pameten človek z menoj bo gotovo želel, da se nehajo malenkostni osebni oziri in iz teh izvirajoči lokalni spori, predvsem pa nepotrebno obdolževanje in denunciranje tam, kjer se že v naprej vidi, da stvar ni resnična, ali vsaj ne taka, kot se slika.

Poštenost, odkritost — in pa resnica pred vsem! —

J.

Dali smo prostor tem vrsticam, ker smo prepričani, da je mnogo resnice v dopisnikovih izvajanjih. Ne dostavljamo ničesar drugega kot to: Nikdar naj se ne izigrava krivice proti pravici.

Vprašanja in odgovori.

134. Gospod J. C. v Č.

Vprašanje:

Ali volijo za mladoletne njih varuhi, ali ne? Jaz tolmačim zakon tako, da ne. Danes pa sem dobil od županstva v T. glasovnice in izkaznice tudi za mladoletne.

Odgovor:

Na neko slično vprašanje smo že odgovarjali v našem listu. — Po § 1. obč. vol. reda imajo pravico voliti le fizično polnoletni avstrijski državljani, torej oni, ki so dopolnili 24. leto in ki jim seveda posebna postavna določila ne jemljejo volilne pravice.

Mladoletni davkoplačevalci torej sploh ne smejo priti v volilni imenik; a če so že vpisani v njem, se morajo v postavni reklamacijski dobi izreklamirati. Če pa niso izreklamirani, a je volilni imenik pravomočen, se ne da ničesar več storiti. To je gotovo tudi v Vašem slučaju, ker se že dostavljajo glasovnice in izkaznice.

Nič ne pomaga: volili bodo in sicer osebno, če bivaajo v občini, sicer pa po pooblaščenih v smislu § 4, točka 3.) obč. vol. reda. Pooblaščenec pa ni treba, da bi bil ravno varuh.

135. Tržko-obč. urad Ljubno (Staj.)

Vprašanje:

Ali so tudi kaplani, ki bi eventualno bili iz druge države in so nameščeni kot taki, pristojni v ono občino, kjer so nameščeni?

Odgovor:

Ne! Predpogoj za pridobitev domovinstva je avstrijsko državljanstvo. — (Glejte § 2 domovinskega zakona z dne 3. dec. 1863 drž. zak. št. 105.)

Tega določila ne more spremeniti nobeno službeno razmerje. Če hoče torej doseči dotični gospod domovinsko pravico v občini, si mora popred pridobiti avstrijsko državljanstvo. Kako se to pridobi in kateri je prvi predpogoj za to, je itak znano in smo o tem že večkrat pisali: imeti mora namreč zagotovilo kake tuzemske občine, da ga bo sprejela v domovinsko zvezo, če zadobi avstrijsko državljanstvo.

136. Gosp. I. Ž. v P. p. J.

Vprašanje:

Ali se štejejo namestnikovi glasovi lahko tudi za odbornika, če jih ima več kot odbornik, a na glasovnici ni vpisan med odborniki, ampak med namestniki? Z drugimi besedami: Kteri bi bil štet za odbornika: Ta, ki bi imel med odborniki 50 glasov, ali namestnik, ki bi jih imel 51.

Odgovor:

V tem slučaju veljajo določbe § 28. občinskega volilnega reda. Za odbornika more biti izvoljen le oni, ki je na glasovnici označen za odbornika, in ravno tako namestnik.

Tega ne more spremeniti niti okolnost, da utegne dobiti namestnik več glasov kot odbornik. — Po drugem odstavku § 27. b obč. vol. reda gre to razmerje med odborniki in namestniki še dalje. — Če je na primer na eni glasovnici navedena ena in ista oseba med kandidati odbornikov in namestnikov, mere priti v poštev le izvolitev dotične osebe kot odbornik. Ni dvoma, da celo v tem slučaju ne odločuje število dobljenih glasov, ker volilni red nima nikakega tozadevnega določila.

137. Gosp. J. K. obč. tajnik v C.

Vprašanje:

Z ozirom na drž. zakon XVII, kos, št. 42, ukaz ministerstva za notranje zadeve z dne 22. febr. 1908 t. j. o pokojninskem zavarovanju nameščencev v zasebnih in javnih službah po členu 9 — nastane vprašanje, ako gre občinskemu tajniku značaj uradnika in če ga je prištevati med osebe, ki opravljajo pretežno duševno službo. — C. kr. okrajno glavarstvo Logatec, kakor tudi zavod v Trstu opominjata županstvo k priglasitvi tajnika za zavarovanje pri tem zavodu. — Proti priglasitvi nameravam podati ugovor in naštetih opravila občinskega tajnika, ki niso pretežno duševno delo in ki mu torej ne gre značaj uradnika. Je li upanje, da kaj dosežem z ugovorom?

Odgovor:

Kakor marsikteri — tako tudi zakon o pokojninskem zavarovanju zasebnih nameščencev ni jasn, ker ne navaja vseh uslužbencev po kategorijah, ki so podvrženi zavarovanju. Vsled tega je imelo upravno sodišče v kratki dobi, odkar zakon obstoji, že večkrat priliko, razsojati o raznih pritožbah proti zavarovalni dolžnosti posameznih vrst uslužbencev.

Zlasti se v razsodbi z dne 20. maja 1910 št. 4160 (Budw. št. 7452, A, str. 739—747) obširno peča z izvajanjem, katero delo je smatrati kot pretežno duševno delo. Ta razsodba se tiče sicer le trgovskih uslužbencev, glede katerih je odločilo upravno sodišče, da niso podvrženi zavarovanju, vsled česar je tudi zavrnilo zadevno pritožbo dotičnega pokojninskega zavoda.

Glede občinskih tajnikov nam ni znano, je li že izšla kaka razsodba upravnega sodišča, ali ne. Skoro go-

tovo to oblastvo še ni imelo prilike, pečati se s tem vprašanjem.

Člena 9. in 10. uvodom (v Vašem vprašanju) navedene ministerske naredbe ne pojasnjuje ta za Vaš slučaj ničesar. Tu bo le upravno oblastvo moglo izreči svojo odločbo, ako se naj Vas smatra kot nastavljenca z uradniškim značajem, oziroma kot zavarovanju podvrženega vsled izvrševanja pretežno duševnih del.

Vsekakor se lahko pritožite, toda bodete li kaj dosegli ali ne — tega Vam pa res ne moremo povedati. Nasprotno bi nas same zanimalo izvedeti, kakšnega mnenja so v Vašem slučaju in v sličnih slučajih upravna oblastva. Obveznost zavarovanja je fakultativna (na voljo dana); notranji minister lahko oprosti posamezne kategorije uslužbencev od zavarovanja. Vendar pa domnevamo, da bodo upravna oblastva uvrstila občinske tajnike med zavarovanju podvržene s pretežno duševnim delom. Zato bodo skoro gotovo odločila v tem smislu, da ste zavarovanju podvrženi že iz tega vzroka, ker v svoji sedanjosti lastnosti nimate nikake pravice do starostne preskrbe ali pokojnine.

Tako je sploh stališče pravnih krogov v sličnih vprašanjih. — V slučaju pritožbe nam naznanite rešitev.

138. Gospod I. M. v D. M. P.

Vprašanje:

Kdo naj podpiše pooblastilo za občinske volitve za v tuji občini živečo omoženo volilko: njen mož ali ona sama kot volilka, ki je vpisana v tukajšnjem volilnem imeniku?

Odgovor:

To je seveda vprašanje tudi za nas, na katero je težko dati popolnoma določen odgovor. —

Občinski volilni red ne dela nikake izjeme glede onih volilk, ki so omožene in žive v zakonski družbi, a bivajo zunaj občine. Iz tega bi se dalo vsekakor izvajati, da more dati pooblastilo le njen mož, ki ima zakonito dolžnost izvrševati za svojo ženo volilno pravico. Faktično je za ženo volilec njen mož, ki ne potrebuje od žene nobenega pooblastila. Če bi bil imel postavodajalec namen, izvrševanje volilne pravice žene zunaj občine bivajoče po svojem možu na kak način omejiti, bi bil to gotovo tudi storil, kakor je to storil glede onih, ki so po § 8 izvzeti od izvrševanja volilne pravice. (§ 4, 1. obč. vol. reda). —

Ker pa je volilka vendar-le v prvi vrsti žena — svetujemo, da se pooblastilo v tem smislu prikroji, da bo iz njega razvidno, da se je izdalo s porazumno z ženo — volilko. —

Glasi naj se nekako tako-le: Podpisani I. I. pooblašam sporazumno s svojo ženo I. I. kot volilko v občini ... v ... razredu gospoda I. I. ... i. t. d. —

Če podpiše pooblastilo obenem tudi žena, je stvar tem enostavnejša. —

Sicer pa: Ali je potrebno, da se izda pooblastilo? — Zakaj pa bi ne šel mož o se bno volit? Saj to tudi lahko stori v tuji občini. Na ta način si ne bo treba beliti glave še s pooblastilom in zahtevam volilnega reda je na ta način najgotoveje ustrezno.

139. Gospod I. M. v Zg. K.

Vprašanje:

V § 46. občinskega reda berem: »Glasuje se ustno in če se predsedniku zdi tudi tako, da eni vstanejo in drugi obsede. Kadar se voli in kadar se dajejo službe, takrat odbor lahko sklene, da se glasuje z listki.«

Naš občinski odbor pa je sklenil, da se glasuje vselej z listki, kadar so na dnevnem redu prošnje za koncesije gostiln ali žganjetočev. To pa za to, da ostane zadeva tajna. Je li postopanje našega občinskega odbora pravilno ali ne? —

Odgovor:

Ker daje § 46. obč. reda občinskemu odboru pravico,

da sklenejo za določen slučaj tajno glasovanje z listki, ni nobenega dvoma, da sme občinski odbor odrediti tajno glasovanje z listki tudi v takem slučaju, ki v zakonu ni posebej in izrečno označen.

Prepričani smo, da bi na ta način storjenega sklepa ne moglo razveljaviti nobeno oblastvo in da bi bila vsaka proti temu načinu glasovanja naperjena pritožba odbita.

Da je tak način glasovanja dopusten tudi v § 48. nenavedenih slučajih — sledi že iz tega, ker zakon ne našteva nobenih slučajev, ki bi katerikoli način glasovanja izključevali. —

140. Gospod I. M. v Zg. K.

Vprašanje:

Sme-li voliti pri občinski volitvi mož za ženo, ktera ima volilno pravico, ako je on (namreč mož) kaznovan radi tatvine? Ali sme žena, ki sama kot taka ne more voliti, pooblastiti koga drugega? —

Odgovor:

Berite § 4, 1) občinskega volilnega reda, pa Vam bo takoj jasno vprašanje. Če je mož od izvrševanja volilne pravice izvzet po določbah § 8. obč. vol. reda, sme žena pooblastiti drugega moškega, ki ga zakon ne izključuje kot pooblaščenca. To čisto jasno in izrečno določa prvo navedeni § 4 : 1.). —

Vsi delikti (kazniva dejanja), ki izključujejo izvrševanje volilne pravice, so naštetih v § 3. občinskega volilnega reda. Če je bil kaznovan mož dotične žene - volilke radi enega izmed ondi naštetih hudodelstev ali prestopkov, gotovo ni kvalificiran za izvrševanje volilne pravice. Sem spada gotovo čin, ki ga je zakrivil, ker je bil kaznovan radi tatvine.

141. Gospod J. N. v D.

Vprašanje:

Prepisati sem hotel volilne imenike, pa mi je župan to zabranil in rekel: Komisar P. v Č. mi je rekel, da se volilni imeniki dajo samo na vpogled, ne pa v prepis. In nisem smel pisati. — Dozdaj sem bil vedno tega mnenja, da se smejo imeniki prepisati in sem jih lansko leto tudi prepisal.

Ali ima torej komisar P. prav? Imam pričo, da mi župan ni pustil prepisati volilnega imenika? —

Odgovor:

Na slično vprašanje smo že odgovarjali. Res je, da pravi § 17. občinskega volilnega reda, da se morajo razgrniti volilni imeniki na vpogled in da ne določa posebej, da se smejo dati v prepis.

Vendar je pa zadnje nekaj samoobsebi umevnega že z ozirom na vso dosedanje prakso in splošen običaj pri reklamacijskem postopanju. — Razpoložitev volilnih imenikov je javno dejanje; pregledati jih sme vsakdo, pa naj je volilec ali pa ne. Le ugovore smejo vlagati samo oni, ki so vpisani v volilni imenik, in pa vsak za se, če je izpuščen, pa ima volilno pravico.

Če je torej dana javnost za vsakega, pač ne more biti ovire in tudi ni prav nobenega postavnega zadržka, da bi se ne smel prepisati volilni imenik, ker v nasprotnem slučaju tudi reklamacije niso mogoče.

Saj med vpogledom v volilne imenike in pa med prepisom imenikov v bistvu ni posebne razlike.

Vsak zakon pa se mora tolmačiti na širši podlagi, ne pa v ozkih mejah besedila. Po dosednji judikaturi upravnega sodišča soditi — bi to sodišče v slučaju priziva ne moglo drugače razsoditi, kakor tako, kot je vsepovsod vedno že v praksi: da se namreč prepisujejo volilni imeniki. — Kaka tozadevna razsodba nam dosedaj še ni znana, pač pa navajamo razsodbo z dne 28. maja 1889 št. 1415, zv. IX. št. 2580, ki se glasi: Zabranitev vpogleda v volilne imenike vtemeljuje razveljavljenje občinskih volitev. —

Ker smatra torej upravno sodišče vpogled tako važen, zakaj bi pač ne bil dovoljen prepis? Pametno bi bilo, se proti odločitvi županovi pritožiti. Nikjer ni zapisano, da mora imeti komisar vedno prav!

Gospodarstvo.

6 milijonov za povzdigo kmetijstva.

Vsled postave z dne 19. decembra 1909, drž. zak. št. 222, se ima od 1. 1910. do 1918. dati vsako leto 6 milijonov za povzdigo kmetijstva iz državnega zaklada. Pri tem se pa ne smejo druge podpore okrajšati ali opustiti. Ker kmetje večinoma ne vedo, zakaj je v resnici ta denar določen, navajamo iz državnega računa natančne podatke. Določeno je:

1. Za povzdigo kmetijstva, gozdarstva in združništva 1.100.000 K.
2. Za razstave 63.000 K.
3. Za povzdigo rastlinstva (žito, fižol itd.) 460.000 K.
4. Za povzdigo krmil (Futterbau) t. j. travnikov, pese, krompirja 230.000 K.
5. Za povzdigo vinarstva, sadjarstva, vrtnarstva in zelenjarstva 480.000 K.
6. Za povzdigo lanarstva 213.300 K.
7. Za pogozdovanje 800.000 K.
8. Za povzdigo govedoreje 1.430.000 K.
9. Za povzdigo mlekarstva 390.000 K.
10. Za povzdigo prašičo-, kozo-, ovčje- in zajčjereje 504.000 K.
11. Za povzdigo svilarstva 57.000 K.
12. Za izboljšanje planin 400.000 K.
13. Za izboljšanje delav. razmer na kmetih 24.000 K.
14. Za omejitev draginje 200.000 K.

Po imenovani postavi se ima poljedelsko ministrstvo dogovoriti z deželnimi odbori posameznih kronovin, kako se ima znesek, ki odpade na vsako deželo, porabiti.

Lanarstvo se pospešuje na Češkem in Moravskem, tudi znesek za povzdigo rastlinstva se je večinoma gori porabil, svilarstvo pa cvete le v južnih deželah. To je nazadnje vse eno za naše dežele, da le mi dobimo oni del, 133.000 K, ki pride na nas po množini živine. Napačno bi pa bilo, ko bi se porabil ta denar, ki je po postavi namenjen le povzdigi kmetijske, v druge manj važne namene. Važne so planine, toda v primeri z vsem gospodarstvom so vendar le mali, neznatni del.

Iz teh števil pa vsak tudi lahko vidi, za katere namene se da podpora dobiti. Povdarjati je zlasti treba splošno povzdigo kmetijstva, sadjarstvo in vrtnarstvo. Če si kdo zasnuje lep sadni vrt, more po vsej pravici podpore pričakovati.

Za prodajo živine je bilo določenih 1 milijon kron. Vlada hoče vpeljati edino pravo prodajo od kmeta do zadnjega mesarja. Centrala za vnovčenje živine je zavoljo tega vsa od ministerstva plačana. Vlani niso veliko od tega porabili, ker se je vse

še začelo. Letos se živina že prav živahno prodaja.

Izguba teže spravljene krme. Dobro spravljeno seno izgubi od časa košnje do prihodnje spomladi 7 do 12 odst. svoje prvotne teže, to je od vsakih 100 kg dobro spravljenega sena se izgubi do prihodnje spomladi 7 do 12 kg. Največja izguba teže in redilnih snovi je v prvih tednih po spravljanju. Vendar pa je ta izguba tem manjša, čim boljše je bilo seno posušeno in takšno tudi spravljeno. Izguba teže je tem večja, čim več je detelje v travniškem senu. Že v prvih štirih tednih po spravljanju izgubi lahko dobro posušeno, pri ugodnem vremenu spravljeno travniško seno iz sladkih trav, med katerimi pa je tudi detelje, do 14 odstotkov svoje prvotne teže. Druge zelo fine rastline, posebno če jih nismo spravili zadostno suhe, lahko izgubijo po štiri do šest tednih do 20 odst., in do spomladi do 30 odst. svoje teže. Iz vsega tega lahko sklepamo, da čim delj časa leži seno spravljeno, tem lažje postane, tem več redilnih snovi se izgubi. Čim manj redilnih snovi pa je v senu, tem manj vredno in tem slabše in manj izdatno je tudi seno za krmljenje živine. Radi tega se priporoča živinorejcem, da pokrmijo najprej seno od lanskega leta svoji živini, in potem še-le začnejo krmiti letošnje. »Gosp. Nov.«

Raznoterosti.

Najboljše železne blagajne so one, ki jih izdeluje tvrdka M. Adlersflügel na Dunaju, I. okraj, Franz Josefs-Kai 27. — Dokaz temu: 1909. leta je pogorela občina Strassen, kjer je bila rafajznova posojilnica. Ta je imela železno blagajno št. 3. tvrdke Adlersflügel. Skoro 8 ur se je nahajala blagajna v najhujšem ognju, vendar so ostale knjige v njej ohranjene in še porabne. — V občini Zams je vpepelil požar 11. avgusta t. l. celo vas tega imena. Požar je divjal od pol 2. uri popoldne pozno v noč. Ondotna posojilnica je imela železno blagajno ravno te tvrdke (Adlersflügel). Podstavek blagajne, deloma lesen, je seveda zgorel in blagajna se je prebrnila. Vendar, ko je ogenj pogasnil in so odprli blagajno, so našli knjige mestoma sicer osmojene, a vendar take, da so se dali brati vsi vpisi. V es denar pa je bil ohranjen in sposoben za promet. Tvrdko Adlersflügel se občinam pri nakupu železnih blagajn toplo priporoča.

Dohodki in stroški državnih železnic za leto 1910 so bili ti-le: dohodki so znašali 154.064.568 K, stroški pa 249.421.462 K, torej znaša primanjkljaj 95.356.894 K. Torej je pri naših železnicah zelo slabo gospodarstvo, ker ne samo, da ne nesejo temveč izkazujejo še velikansko izgubo.

V Avstriji živinoreja nazaduje, ker jo vlada premalo podpira. To nam kažejo naslednje številke: V Avstriji je na 100 ljudi 36 goved, v Nemčiji pa samo 34. In vendar se na Nemškem ne potegujejo za vpeljavo argentinskega mesa, temveč pospešujejo v veliko večji meri kot pri nas domačo živinorejo, zato je tudi v Nemčiji

blagostanje kmeta in obrtnika veliko boljše nego pri nas.

Število živine v Avstriji. C. kr. statistična centralna komisija je objavila podatke glede števila živine po štetju leta 1910. Goveja živina se je od leta 1900 znižala za 351.362 glav ali 3.74% in sicer največ v Galiciji (213.087). Število prašičev se je pa zvišalo za 1.743.312 torej za 37.4%. Ovac je za 7.3% menj, kaže se pa intenzivnejša ovčjereja v Dalmaciji, Bukovini in na Tržaškem.

Koliko stanejo brodovja posameznih držav. L. 1901 je izdala Angleška okroglo 33 milj. funtov šterlingov (en funt šterlingov je 24 K), leta 1911 pa že 45 milj. Leta 1901 se je za nove ladje dovolilo 10 milj., l. 1911 pa 18 milj. funtov šterlingov. Še hitreje pa so naraščali v istem času tozadevni izdatki nemške države. L. 1901 je bilo porabljenih 10 milj. funtov šterlingov, v l. 1911 pa 22 milj. V letu 1901 je bilo dovoljenih za nove nemške ladje 5 milj., l. 1911 pa 13 milj. funtov šterlingov. V istem času so se podvojili italijanski izdatki za mornarico na 8 milj. funtov šterlingov. Francoska je zvišala izdatke za mornarico od 14 na 17 milj. Rusija od 9 na 13, Avstrija od 2 na 6, severoameriške Združene države od 16 na 42, Japonske od 5 na 9 milj. funtov.

Najmanjše armade sveta. Navadno se piše, koliko šteje vojska te ali one velesile, redko pa se sliši, koliko štejejo armade malih držav. Izmed držav je najmočnejša republika San Marino. Nje vojska sestoji iz celih 9 kompanij, t. j. 38 častnikov in 950 mož. Na drugem mestu stoji armada nadvojvodine Luksemburg. V miru razpolaga z dvema častnikoma in 145 možmi, če je pa sila, ima pod orožjem 323 mož. Na tretjem mestu stoji Monako. Ta kneževina ima 4 oficirje in 82 mož, ki jo branijo.

Promet v avstrijskih morskih lukah l. 1910 je znašal skupaj 161.995 ladij s 23.115.636 tonami. Od tega odpada na Trst: 11.025 ladij in 4.030.944 ton, Opatijo 11.588 ladij in 898.327 ton, Split 5974 ladij in 1.349.724 ton, Zadar 4785 ladij in 1.205.259 ton, Šibenik 4111 ladij in 741.330 ton. Tu so pa vštete tudi ladje, ki niso ničesar izkrcale ali ukrcale. Podatki o resničnem prometu v teh lukah l. 1909. kažejo naslednje: Skupaj se je izkrcalo 28.186.000 ton blaga, ukrcalo pa 19.748.000 ton, skupaj 47.934.000 ton. Na prvem mestu je Trst z 29.092.000 tonami (20.946.000 izkrcanega in 8.147.000 ukrcanega blaga); takoj za njim pride Šibenik, ki je izkrcal 435.000 in ukrcal 1.812.000, skupaj prevedel 2.247.000 ton blaga. Pulj izkazuje 1.887.000, Gruž 1.700.000 (289.000 izkrcal, 1.412.000 pa ukrcal), Metković 1.039.000 (258.000 in 781.000), Split 1.015.000 (305.000 in 712.000) ton prometa.

Jezikovne razmere pri vojaštvu. »Slovenec« in drugi časniki so priobčili zanimivo statistiko o razmerju med častniki pri armadi z ozirom na jezikovno sposobnost. Pri vojaških četah, ki so deloma popolnoma slovenske, deloma pa v pretežni večini, je pri stalni armadi od 1945 častnikov le 450 zmožnih slovenščine, torej komaj 1/4. Nič boljše ni pri deželni brambli. Tu je od 925 častnikov zmožnih slovenskega polkovnega jezika le 259 častnikov. Sicer se pa prvi po vojaški biti »zmožen« jezika toliko, da se z moštvom niti navadnih reči ne more častnik domeniti. V prvi vrsti se pač navadi vsak — psok v polkovnem jeziku.

Književnost.

„Gospodinjstvo“. Knjiga za naše matere, žene in dekleta.

Prospeh vsakega naroda je odvisen od žene, matere in gospodinje, kajti cela družina se suče v prvi vrsti le okrog matere. Blagor narodu, ki ima dobre, skrbne, varčne gospodinje, ki res po starem pregovoru podpirajo tri vogle pri hiši. Družina in hiša, ki ima slabo, potratljivo in neveščo gospodinjjo, mora propasti.

Živo potrebo po gospodinjstvih šolah so pravočasno umevali tudi važni faktorji med Slovenci, kajti c. kr. kmetijska šola je že pred 12 leti ustanovila gospodinjstvo šolo v ljubljanskem Marijanišču in deželni odbor kranjski prireja leto za leto več gospodinjstvih tečajev.

Ker pa ni vsaki gospodinjji mogoče pohajati gospodinjstvo šolo in obiskovati tečaje, kajti večini manjka potrebnega časa in časih tudi denarja, bila je prepotrebna strokovna knjiga, ki bi služila šolskemu pouku, objednem pa bila tudi gospodinjstvom, ki ne morejo v šolo, pravi svetovalec.

Zato je izšla taka knjiga, in sicer v vseh ozirih kar najpopolnejša, v zalogi »K a t o l i š k e B u k v a r n e« v L j u b l j a n i. — Knjiga ima naslov: „G o s p o d i n j s t v o“. Navodila za vsa v domačem gospodinjstvu važna opravila. Sestavila S. M. Lidvina Purgaj, prednica šolskih sester in voditeljica gospodinjstvene šole v Ljubljani.

Knjiga je sestavljena na podlagi najzanesljivejših teoretičnih in praktičnih izkušenj, kajti izšla je iz krogov, ki so vzor večšega gospodinjstva.

Knjiga obravnava izključno vse panoge, kjer mora biti dobra gospodinja doma, kakor n. pr. živinorejo, sadjarstvo, mlekarstvo, vzgojo otrok, šivanje in urezovanje oblek, vrtnarstvo, perutninarstvo itd. ter je opremljena tudi z mnogimi nazornimi slikami. Ima tudi dodatek, ki se tiče zdravilstva in postrežbe bolnikov; ta dodatek je spisal dr. Fran Dolšak, praktični zdravnik v Ljubljani.

Knjiga je vsestransko tako dovršena, da si dobre, v vsakem oziru izvedene gospodinje brez nje kar misliti ne moremo, kajti na podlagi dolgotrajnih izkušenj napisana navodila bodo slovensko gospodinjstvo rešila iz vsake zadrege in knjiga ji bo ob kočljivih ter važnih prilikah pomagala kot izkušen, zaupen svetovalec.

Obširna knjiga ima zelo nizko ceno, ki znaša samo 2 K 20 vin. za broširan in 2 K 80 vin. za vezan izvod. Po pošti velja knjiga 30 vin. več. Opremljena je z mnogimi lepo izvršenimi slikami, med njimi so one, ki predočujejo notranjost človeškega telesa, večbarvne. — To dragoceno knjigo naj si za mal denar nabavijo vse naše gospodinje, matere, žene in dekleta. Knjiga je izšla v zalogi »K a t o l i š k e B u k v a r n e« v L j u b l j a n i.

Zbirka ljudskih iger 17. snopič obsega efektno ljudsko igro s petjem v 6 slikah »Dimež, strah kranjske dežele«. Priredil A. C. Danilo (za moške vloge); dalje burko za ženske vloge »O h t a P o l o n a« in veselo igro v 3 dejanjih: »P r i s i l j e n s t a n j e z a n i č e v a n« tudi za ženske vloge. — Cena 80 vin. — Priporočamo za odre po deželi.

„Hranilnica kmečkih občin v Ljubljani“

v hiši Zadrúžne zveze, Dunajska cesta 32

(nasproti „Bavarskemu dvoru“ v bližini mitnice).

Hranilne
vloge obre-
stuje po

4¹/₄ 0/0

brez
odbitka.

Vložne knjižice drugih denarnih zavodov sprejema kot gotov denar. — Posojila na zemljišča daje po 4³/₄% in 5%. — Daje posojila na amortizacijo na vsak poljuben načrt, dalje na menice in vrednostne papirje.

Uradne ure vsak delavnik od 8.—12. dopoldne.

Za varnost vloženega denarja jamči 21 kmečkih občin z vsem premoženjem in davčno močjo. Vsaka špekulacija z vloženim denarjem je po pravilih odobrenih od c. kr. deželne vlade izključena, zato je denar v hranilnici popolnoma varno naložen in se ni bati nobene izgube.

Hranilne
vloge obre-
stuje po

4¹/₄ 0/0

brez
odbitka